

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ" ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการบำนาญสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เป็นการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม ซึ่งมีผลกระทบต่อความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

บทนี้จะเป็นการกล่าวถึงระเบียบวิธีการศึกษา ซึ่งครอบคลุม 4 ส่วนดังต่อไปนี้

- การนิยามตัวแปรและการวัด
- ประชากร และการสุ่มตัวอย่าง
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การนิยามตัวแปรและการวัด

จากสมมุติฐานของการศึกษาดังนี้ จะเห็นว่าตัวแปร 2 ประเภท

ดังนี้

1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1.1 การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ

1.1.2 ความพึงพอใจในสถานภาพการเงิน

- 1.1.3 สถานภาพสมรส
- 1.1.4 สัมพันธภาพในครอบครัว
- 1.1.5 การมีงานอดิเรก
- 1.1.6 การมีกิจกรรมในสังคม
- 1.1.7 การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ
- 1.1.8 ระยะเวลาภายหลังเกษียณอายุราชการ
- 1.1.9 ตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณอายุราชการ

1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1.2.1 ความพึงพอใจในชีวิต

นิยามปฏิบัติการ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวกับรายได้ที่ข้าราชการบำนาญใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งอาจจะได้รับจากเงินบำนาญ จากการทำงาน, รายได้ที่บุตรหลานมอบให้ ตลอดจนรายได้จากทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีอยู่ในที่นี้ หมายถึง ปัจจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในสถานภาพการเงินของตนเอง

ปัจจัยทางสังคม หมายถึง ปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการบำนาญ เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากการที่ข้าราชการบำนาญเป็นผู้หนึ่งซึ่งเป็นสมาชิกในสังคม ดำรงสถานภาพและบทบาทต่าง ๆ มากมาย ซึ่งในที่นี้หมายถึง ปัจจัยด้านสถานภาพสมรส ปัจจัยเกี่ยวกับสุขภาพ ปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัว, การมีงานอดิเรก, การมีกิจกรรมในสังคม การเตรียมตัวก่อนเกษียณ

อายุราชการ, ระยะเวลาภายหลังเกษียณอายุราชการ, ตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณ
อายุราชการ

ข้าราชการบำนาญ หมายถึง ข้าราชการที่พ้นจากราชการเมื่อสิ้นปี
งบประมาณและมีอายุครบ 60 ปี บริบูรณ์ ตามมาตรา 19 วรรคหนึ่ง แห่งพระราช
บัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ
บำเหน็จบำนาญ(ฉบับที่11) พ.ศ. 2518 (ประวิณ ณ นคร 2531: 775) สำหรับ
ในการวิจัยครั้งนี้ ข้าราชการบำนาญหมายถึง ข้าราชการพลเรือนที่สังกัดสำนักงาน
ปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ที่เกษียณอายุราชการและรับเงินบำนาญจาก
ฝ่ายการเงิน สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

1. การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญเป็น
ผู้ประเมินสุขภาพของตนเองในด้าน ความเจ็บป่วย และความสามารถในการปฏิบัติ
กิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ซึ่งนำมาสู่การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง

การวัด การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ใช้เทคนิคแบบ Guttman Scale
ซึ่งมีข้อความ ดังต่อไปนี้

- ท่านสามารถรับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- ท่านสามารถออกนอกบ้านได้ด้วยตนเอง
- ท่านสามารถขึ้น-ลงบันไดได้ด้วยตนเอง
- ท่านสามารถดูแลตนเองได้ เมื่อยามเจ็บป่วย เล็ก ๆ น้อย ๆ
- ท่านสามารถทำงานบ้านทั่ว ๆ ไป เช่น ทำอาหาร ซักผ้า
ทำความสะอาดบ้านเองได้

- ท่านสามารถเดินได้เองโดยไม่ต้องมีคนช่วยประคอง
- ท่านสามารถดูแลรักษาความสะอาดของร่างกายเองได้
- สุขภาพของท่านในขณะนี้แข็งแรงดี
- ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมาท่านไม่ต้องไปหาหมอ หรือ ซ้ำยา
กินเองเลย
- ท่านไม่มีโรคประจำตัวเลย
- ท่านรับประทานอาหารได้ตามปกติ
- ท่านนอนหลับได้ตามปกติ
- เมื่อท่านอายุมากขึ้นท่านรู้สึกตัวว่าแก่ และเหนื่อยง่าย

จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาหาค่า Correlation เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพกับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

2. ความพึงพอใจในสถานภาพการเงิน หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญเป็นผู้ประเมินสถานภาพทางการเงินของตนเองว่า เพียงพอต่อการดำรงชีวิตและพึงพอใจในสถานภาพทางการเงินของตนเองที่เป็นอยู่หรือไม่

การวัด ความพึงพอใจในสถานภาพการเงิน จะนำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถาม มาทดสอบหาค่า Chi-Square เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพึงพอใจในสถานภาพการเงิน กับระดับความพึงพอใจในชีวิต

3. สถานภาพสมรส หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญมีสถานภาพสมรสคู่ คือ ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคู่สมรส หรือ มีสถานภาพสมรสเดี่ยว คือผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่คนเดียว เช่น โสด หม้าย หย่า หรือแยก

การวัด สถานภาพสมรส จะแบ่งข้าราชการบำนาญได้เป็น 2 กลุ่ม
คือ

1. สถานภาพสมรสคู่ หมายถึง ข้าราชการบำนาญที่ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคู่สมรส โดยอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน

2. สถานภาพสมรสเดี่ยว หมายถึง ข้าราชการบำนาญที่ใช้ชีวิตอยู่คนเดียวโดยไม่มีคู่สมรส คือ โสด หม้าย หย่า แยก หรือ คู่แต่แยกกันอยู่ในช่วงทำการวิจัยอย่างน้อย 1 ปี

นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาทดสอบหาค่า Chi - Square เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ปัจจัยด้านระหว่างสถานภาพสมรสกับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

4. สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง การกระทำระหว่างข้าราชการบำนาญกับสมาชิกในครอบครัว และระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับข้าราชการบำนาญ

การวัด สัมพันธภาพในครอบครัว ใช้เทคนิคแบบ Guttman Scale ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

- สมาชิกในครอบครัวของท่านมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ไม่ค่อยยุ่ง
เกี่ยวกัน
- ท่านรู้สึกว่สมาชิกในครอบครัวให้ความเคารพยกย่องท่านมาก
- โดยทั่วไปทุกคนในบ้านสามัคคี กลมเกลียวกันดี
- เมื่อท่านมีปัญหาหรือไม่สบาย ท่านได้รับความช่วยเหลือดูแล
จากสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดี

- ท่านมักจะขัดใจกับสมาชิกในครอบครัว อยู่เสมอ
- ในครอบครัวของท่านไม่ค่อยจะมีเรื่องขัดแย้งกัน
- ท่านรู้สึกน้อยใจสมาชิกในครอบครัวบ่อย ๆ
- ครอบครัวของท่านมักจะรับประทานอาหารเช้า ก็นั่งเสมอ
- วัน ๆ ท่านแทบจะไม่ได้คุยกับใครเลยในบ้าน

จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาหาค่า Correlation เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสัมพันธภาพในครอบครัวกับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

5. การมีงานอดิเรก หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญมีกิจกรรมของตนในเวลาว่าง ซึ่งถือว่าการพักผ่อน หรือการมีงานอดิเรก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ข้าราชการบำนาญมีความสนใจและชอบเป็นพิเศษ

การวัด การมีงานอดิเรก จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาทดสอบหาค่า Correlation เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการมีงานอดิเรก กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

6. การมีกิจกรรมในสังคม หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญใช้เวลาว่างเข้าร่วมกลุ่มกับผู้อื่นในสังคมเป็นประจำหรือสม่ำเสมอ เพื่อปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในสมาคม สโมสร ชมรมหรือองค์การต่าง ๆ ที่ตนสนใจ เช่น

- เข้าร่วมกิจกรรมสันทนาการเช่น การเล่นกีฬา ดนตรี ท่องเที่ยว การพบปะสังสรรค์กับเพื่อนฝูง เป็นต้น
- การเป็นสมาชิกชมรมต่าง ๆ เช่น ชมรมผู้สูงอายุ สมาชิกพรรคการเมือง ชมรมศิษย์เก่า เป็นต้น
- การเข้าร่วมกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เช่น อาสาสมัครช่วยงานกุศลอาสาสมัครมูลนิธิต่าง ๆ กลุ่มสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น
- การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่น การร่วมกลุ่มทำบุญตักบาตร การทอดกฐิน การฝึกปฏิบัติธรรม เป็นต้น

การวัด การมีกิจกรรมในสังคม นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบมาทดสอบหาค่า Correlation เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

7. การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญมีการดำเนินการหรือวางแผนล่วงหน้า สำหรับการไว้ชีวิตภายหลังที่เกษียณอายุราชการ ซึ่งการเตรียมตัวก่อนเกษียณในการวิจัยครั้งนี้ ครอบคลุมถึงการเตรียมตัวด้าน ที่อยู่อาศัย จิตใจ ร่างกาย การเงิน การทำงานอดิเรก การเข้าร่วมกิจกรรมสังคม เป็นต้น

การวัด การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาทดสอบหาค่า Correlation เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการและระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

8. ระยะเวลาภายหลังเกษียณอายุราชการ หมายถึง จำนวนปีที่ข้าราชการบำนาญได้เกษียณอายุราชการ ซึ่งนับตั้งแต่ปีแรกที่เกษียณอายุราชการจนกระทั่งถึงปีปัจจุบัน

การวัด ระยะเวลาภายหลังเกษียณอายุราชการ จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาทดสอบหาค่า Chi - Square เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านระยะเวลาภายหลังเกษียณอายุราชการกับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

9. ตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณอายุราชการ หมายถึง การที่ข้าราชการบำนาญดำรงตำแหน่งครั้งสุดท้ายก่อนที่จะเกษียณอายุราชการ ซึ่งดูจากระดับขึ้นเงินเดือนครั้งสุดท้ายที่ได้รับ

การวัด ตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณอายุราชการ นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาทดสอบหาค่า Chi - Square เพื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณอายุราชการ กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

10. ความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง สภาพจิตใจของบุคคลที่ยอมรับและมีความรู้สึกพึงพอใจต่อการดำรงชีวิต และสภาพความเป็นอยู่ที่ประกอบด้วยความรู้สึกมีความสุข ความรู้สึกพอใจต่อการเกษียณอายุราชการ ความรู้สึกพอใจในตนเอง ความรู้สึก ยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลวของชีวิต ตลอดจนความรู้สึกว่าตนมีคุณค่า

การวัด ความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญใช้เทคนิคแบบ Guttman Scale ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้

1. หลังจากที่ท่านเกษียณอายุราชการแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างดูเหมือนจะดีขึ้นกว่าที่ท่านคิดไว้
  2. เวลานี้ท่านรู้สึกมีจิตใจหดหู่
  3. ขณะนี้ท่านรู้สึกสบายใจกว่าสมัยก่อนเกษียณอายุ
  4. ท่านคิดว่าชีวิตของท่านควรจะมีความสุขมากกว่าที่เป็นอยู่
  5. ท่านคิดว่าท่านได้ประสบความสำเร็จในชีวิตแล้ว
  6. สิ่งที่ท่านได้กระทำอยู่ในขณะนี้ส่วนใหญ่เป็นงานที่น่าเบื่อ
  7. ปัจจุบันท่านรู้สึกเหนื่อยง่ายกว่าธรรมดา
  8. ท่านรู้สึกพอใจชีวิตปัจจุบัน
  9. ภายหลังเกษียณอายุราชการแล้ว ท่านได้กระทำสิ่งที่เกิดจากการตัดสินใจผิดพลาดหลายอย่าง
  10. ท่านมีโอกาสดำเนินการทำความดี หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ภายหลัง
  11. ท่านมีการวางแผนที่จะกระทำการต่าง ๆ ในเดือนหน้า
  12. ภายหลังเกษียณอายุราชการแล้วท่านไม่เคยสมหวังในสิ่งที่ต้องการเลย
  13. ท่านรู้สึกตนเองเป็นผู้ที่ไม่มีใครสนใจ
  14. ท่านคิดว่าคนชราไม่มีคุณค่าต่อสังคม
- จากคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามจะนำมาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง

ปัจจัยต่าง ๆ กับ ระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

การให้คะแนน เนื่องจากตัวแปรบางตัวแปร เช่น ความพึงพอใจในชีวิต การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และ สัมพันธภาพในครอบครัว ใช้การวัดแบบ Guttman Scale โดยให้ข้าราชการบำนาญตอบแบบสอบถามแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับข้อความนั้น ๆ ว่า ใช่ หรือ ไม่ใช่ การให้คะแนนนั้นพิจารณาจากข้อความซึ่งมีทั้งความเห็นในทางบวก (Positive) และทางลบ (Negative) โดยกำหนดการให้คะแนนดังนี้ คือ

ความเห็นในทางบวก (Positive) ให้ระดับคะแนน ดังนี้ คือ

- ใช่ ให้ 1 คะแนน
- ไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน

ความเห็นในทางลบ (Negative) ให้ระดับคะแนนดังนี้ คือ

- ใช่ ให้ 0 คะแนน
- ไม่ใช่ ให้ 1 คะแนน

2. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาเรื่องปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการบำนาญสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ข้าราชการบำนาญสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นข้าราชการบำนาญที่เกษียณอายุราชการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 จนถึงปี พ.ศ. 2535 จำนวนรวมทั้งสิ้น 958 คน

จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คำนวณจากสูตรของ ทาโร ยามาเน (Yamane 1970 : 580-581) ซึ่งมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n คือ จำนวนตัวอย่าง

N คือ จำนวนประชากรเป้าหมาย ในที่นี้ = 958

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จากตัวอย่าง
เท่าที่จะยอมรับได้ ในที่นี้ = 5% หรือ 0.05

$$\text{ดังนั้น } n = \frac{958}{(1 + 958 * 0.05^2)} = 282.18$$

การสุ่มตัวอย่างข้าราชการบำนาญครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มแบบ Simple Random Sampling โดยการตัดบัญชีรายชื่อข้าราชการบำนาญทั้งหมด แล้วใส่หมายเลขกำกับหน้าชื่อ จากนั้นเขียนหมายเลขทั้งหมดลงในสลาก แล้วหยิบขึ้นมาจำนวน 282 คน ซึ่งประชากรจำนวนนี้ จะเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์การศึกษาเรื่อง ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษาทั้งทางทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยแบบสอบถาม จะแบ่งออกเป็น 7 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน ของข้าราชการบำนาญ อันได้แก่ เพศ อายุ ภูมิลำเนา การศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา และเชื้อชาติ

โดยลักษณะของคำถามที่ใช้ จะเป็นคำถามปลายปิด (Close-End Questionnaire) คือ ให้เลือกตอบ และผู้วิจัยจะได้ทำการวิเคราะห์คำถาม เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแสดงความถี่ของข้อมูล และ แสดงอัตราร้อยละของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ได้แก่ ส่วนของแบบสอบถามที่วัดปัจจัยเกี่ยวกับสุขภาพ ที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจชีวิตของข้าราชการบำนาญ

ส่วนที่ 3 ได้แก่ ส่วนของแบบสอบถามที่วัดปัจจัยเกี่ยวกับสถาน-ภาพการเงินที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

ส่วนที่ 4 ได้แก่ ส่วนของแบบสอบถามที่วัดปัจจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพ ในครอบครัวระหว่างข้าราชการบำนาญกับสมาชิกในครอบครัว ซึ่งมีความสัมพันธ์ กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

ส่วนที่ 5 ได้แก่ ส่วนของแบบสอบถามที่วัดปัจจัยเกี่ยวกับงานอดิเรก และการมีกิจกรรมในสังคม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของ ข้าราชการบำนาญ

ส่วนที่ 6 ได้แก่ ส่วนของแบบสอบถามที่วัดปัจจัยเกี่ยวกับการเกษียณ อายุราชการ อันได้แก่ การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ ระยะเวลาภาย หลังเกษียณอายุราชการ และตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณอายุราชการ ซึ่งมีความ สัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับความพึงพอใจในชีวิตของ ข้าราชการบำนาญโดยพิจารณาข้อความที่จะใช้วัดจากมาตรวัดของ เบอร์ไนซ์ เอล นิวกาเตน และคณะ (Bernice L. Neugarten, 1961) นำมาดัดแปลง ข้อความให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมไทย มีข้อความที่ใช้ 14 ข้อความ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับวิจัยครั้งนี้ ส่วนหนึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้คิดขึ้น และอีกส่วนหนึ่งเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาได้ดัดแปลงสร้างมาจากแบบสอบถามของบุคคลที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของข้าราชการบำนาญ การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ สถานภาพทางการเงิน สัมพันธภาพในครอบครัว งานอดิเรก และการมีกิจกรรมในสังคม และข้อมูลเกี่ยวกับการเกษียณอายุราชการ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตของ เบอร์ไนซ์ เอล นิวกาเตน และคณะ (Bernice L. Neugarten and Others, 1961 อ้างถึงใน Journal of Gerontology)

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจะนำไปประมวลผล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ประมวลผลข้อมูลและจัดทำตารางสถิติ เพื่อนำเสนอและสรุปผลการวิจัย

สำหรับสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ คือ

- การแสดงค่าของข้อมูลเป็นร้อยละ เพื่อทราบจำนวนข้อมูล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ภูมิฐานะ การศึกษา สถานภาพสมรส ศาสนา จำนวนบุตร จำนวนสมาชิกในครอบครัวว่ามีจำนวนเท่าใด และคิดเป็นอัตราส่วนร้อยละเท่าไร

- หาค่า Correlation เพื่อทดสอบนัยสำคัญ หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพ สัมพันธภาพในครอบครัว การมีงานอดิเรก การมีกิจกรรมในสังคม การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุราชการ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจในชีวิตของข้าราชการบำนาญ

- หาค่า Chi-Square เพื่อทดสอบนัยสำคัญ หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ ความพึงพอใจในสถานภาพการเงิน สถานภาพสมรส ระยะเวลาภายหลังเกษียณอายุราชการ และตำแหน่งหน้าที่ก่อนเกษียณอายุราชการ

โดยการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.05 หมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % อันเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่ถ้าค่าที่คำนวณได้มีค่ามากกว่า 0.05 หมายความว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % อันเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้